

Budapestre vonatkozó ujsá

Osztályozás

9.439

Szerző:

Hely

Cím: **Hiteles adatok a tavaszi ellenforradalomról**

Idő

"1920"

Forrás:

Pesti Hírlap

Személy

Bp.

(Hely)

1920. J₁

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Helyezés

323. 25. 1920

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Budapest főváros házi nyomdája 191

Hiteles adatok a tavaszi ellenforradalomról.

Hosszu és kimerítő tanulmányt kellene voltaképpen írni arról; hogyan keletkezett a tavaszi ellenforradalom, kik és miképpen vettek benne részt, mik voltak tragikus bukásának okai és hogy ennek az első, elkeseredet kísérletnek egyenes leszármazottja volt a júniusi és a július végi, amely azután a diktatura végleges bukására vezetett. A rendelkezésre álló keretek azonban nem bírják el ezt a rengeteg anyagot. Egy halom ak csomóból kiragadunk néhány adatot, amelyek végül talán tiszta képet adhatnak az első ellenforradalom főbb vonásairól.

A mozgalom megindítója *Horváth Győző* százados volt. Április elején kezdte meg a diktatura megbuktatására törekvő ellenforradalom szervezését. Lassankint ha vankét ellenforradalmi csoporttal lépett összeköttetésbe; minden csoportnak volt egy összekötő embere, akiknek révén a különböző csoportoknak egységes szervezetté kellett volna alakulniuk.

(Dormándy és Freeman.)

Husvét hetében — sok meghiusult kísérlet után — úgy látszott, hogy az ellenforradalmi szervezet akcióba léphet. *Horváth Győző* és *Rapaich Dezső* százados ekkor *Dormándy Géza* vezérkari alezredest kérték föl: álljon az ellenforradalom élére, legyen az ellenforradalomnak ugyyszólván vezérkari főnöke.

Dormándy, minthogy az entente-missziókkal tárgyaló fegyverszüneti bizottság katonai csoportjának főnöke volt, akkoriban a leggyakrabban emlegetett ember volt Budapesten: az ellenforradalmárok minden reménye hoz-

zá fűződött *Dormándy*, aki *Vix* francia alezredest itt tartózkodásakor is az összekötő csoport főnöke volt, ezt a pozícióját meg tudta tartani a kommunizmus alatt is, amikor az entente-hatalmakat a Dunabizottság (Commandement du Danube) főnöke, *Freeman* angol sorhajókapitány, képviselte Budapesten. *Dormándy* rendszeres kémszolgálatot szervezett; a vörös hadseregbe vonatkozó minden fontos adatot eljuttatott *Freeman* kapitányhoz, gyufaskatulyákban, szappandarabokban közölte vele a hadrendet, csapat-elosztást, a fegyver- és löszerkimutatásokat. *Freeman* azután ezeket az adatokat a bécsi entente-misszióknak továbbította, úgy, hogy a versaillesi tanácsos állandóan a legprecízebb információkat kapta a bolsevik Magyarországról. Április végén a helyzet általános képe az volt, hogy csak egy szakra kell és Budapest csatlakozik a diktatura letörésére irányuló mozgalomhoz. Annyival is inkább, mert *Pogány József* amerikázása következtében (a proletárdiktatura „eszményi rajongója” minden eszközt fölhasznál arra, hogy korlátlan hatalomra kerülhessen) a budapesti vörös helyőrségnek jóformán nem volt löszere. *Dormándy* ekkor *Freeman* kapitánnyal együtt arra törekedett, hogy a dunai aknazárt fölszedesse, azon a címen, hogy az entente-alaivalók védelmére angol segítőhajó futhasson be Budapestre. A terv az volt, hogy az aknazár megnyitása után egy-két angol monitor nyomult volna előre és megakadályozta volna az aknazár bezárását. *Dormándy* azt remélte a terv sikerétől, hogy az angol monitorok jelenléte igen nagy morális segítőerőt biztosított volna a budapesti ellenforradalomnak. A terv azonban meghiusult. *Dormándy* leutazott *Bajára* *Freeman* kapitánnyal együtt, itt módját találta annak, hogy a szerbekkel és franciákkal tárgyaljon, tárgyalásai azon-

ban nem vezettek eredményre. Arról, hogy tényleg tárgyalásokat folytatta ott, *Kun Béla*, ha nem is pontosan, de informálva volt, úgy, hogy a második *Bajai* útra már nem is akarta elengedni. *Baján* újra tárgyalt a franciákkal és szerbekkel, akik azt ígérték, hogy az ellenforradalom sikere esetén Magyarország élmezőjéről teljes mértékben gondoskodni fognak és a Szegeden megalakult nemzeti hadsereg akcióba lépésére is pozitív ígéretet tettek.

(Dormándy letartóztatása.)

Mire visszatért, már széltehen-hosszában emlegették Pesten, hogy ő az ellenforradalom vezére és az ideiglenes katonai diktatura főnöke. Egyre-másra jelentkeztek nála az emberek, akik szolgálataikat fölajánlották. Így történt azután, hogy ugyanazon nap letartóztatták. Éppen akkor, mikorra az ellenforradalom kitörése meg volt állapítva. Ki voltak dolgozva a részletes tervek, pontosan meg voltak jelölve a középületek, amelyeket meg kellett volna szállani, a vigyázatlanság és a vörösök ébersége azonban újra meghiusított mindent. *Dormándy* természetesen azba-főbe verék a „letartóztatást végrehajtó közegek”;

a vezérkari tiszt ügyessége és rutinja azonban ezt is a maga javára tudta kiaknázni. Hónapokon át eszméletlenséget szimulált; a megfigyelésére kirendelt orvosok — mint az aktákhoz mellékelt orvosi bizonyítványokból kiderül — egyenesen megható módon voltak a segítségére. Szántszándékkal táplálták a lehető legminimálisabban, hogy szimulált eszméletlensége természetesnek látszszék. Így történt, hogy hónapokon keresztül ki sem hallgathatták, így történt, hogy nem esett semmi baja. *Freeman* kapitánnyal azonban állandó kapcsolatot tudott fentartani, úgy, hogy az

entente budapesti reprezentánsa közbe is lépett az érdekében. Első ténye az volt, hogy az entente nevében jegyzéket intézett *Kun Béla* kormányához, amelyben a népbiztosokat egyenkint és egyenleg teszi felelőssé azért, hogy *Dormándy*nak és társainak semmi bántódásuk nem eshetik.

(„Testületileg és személyileg.”)

Ezt a jegyzéket, amely megelőzte *Romanelli* alezredest hasonló tartalmú jegyzékét és amelyről a közvélemény mindmostanáig semmit sem tudhat, itt reprodukáljuk.

COMMANDEMENT DU DANUBE.

Ref. Nr. 135.....

From: Lieutenant Commander F. Williams Freeman R.N.

To: Mr. Béla K U N people commissary for Foreign Affairs

Budapest.
Hotel Hungaria.

Sir,

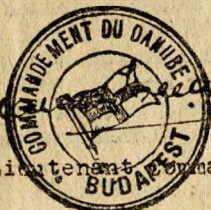
I am instructed to inform you that the Allied Governments hold the actual Hungarian Government collectively and personally responsible for the safety and well being of all Hostages and Political prisoners taken by them or their forces.

Furthermore having examined the evidence in the case of Géza Dormándy ex Lieutenant-Colonel the Allied Governments consider him a political prisoner in the above category.

Believe me

Your faithfully

F. Williams

Lieutenant Commander R.N.

Magyar fordításban így hangzik:
Duna-parancsnokság.
Előadói szám: 135.

F. William Freeman ktr. sorhajókapitány.
Kun Béla urhoz, a külügyek népbiztosához.
Budapest, Hungária-szálló.

Uram, —

utasítást kaptam, hogy Önt tájékoztassam az iránt, hogy az egyesült hatalmak kormányai a tényleges magyar kormányt testületileg és személyileg felelőssé teszik a politikai foglyok és tiszok biztonságáért, akiket akár önök, akár az önök bármely szerve tartóztatott le.

A továbbiakban ugyanezt nyilatkoztatják az egyesült hatalmak kormányai Dormándy Géza volt alezredes esetében, akit a főlebbi kategóriába tartozó politikai fogolyként tekintenek.

Maradok tisztelettel:
F. William Freeman
ktr. sorhajókapitány.

Csakugyan, Dormándy nem merték bántani. Ez a jegyzék tette lehetővé hosszú szimulálását. A tanácskormány, amely az entente előtt állandóan deferált, előzékenységében annyira ment, hogy Dormándy védőjének kiadatta az összes aktákat, amelyek a vádbiztos kezén mentek keresztül. Ennek az előzékenységnek viszont pende-je volt az, hogy Dormándy ápolónőjét óriási összegekkel igyekeztek rábírní arra, hogy mérgezze meg az alezredest. . .

(Az elmaradt bomba.)

. . . Mialatt Dormándy fogva volt, az ellenforradalom újabb terveket szőtt. Május harmadikára tervezték a kiürést. A jeladás az lett volna, hogy az albertfalvai repülőtelepről felszáll egy pilóta és bombát dob le a Vérmezőre, ahol akkoriban a vörös próféták szobrai állottak. (Akkoriban ezt úgy emlegeték, hogy egy

entente-repülőnek kellett volna Budapest fölé érkeznie.) Azon a hajnalon azonban nagy szélvihar volt, a repülő nem tudott felszállni . . . újra elmaradt az ellenforradalom, amely pedig teljesen elő volt készítve: az összes laktanyák és középületek előtt olyan őrség állott posztot, amely ellenforradalmárnak vallotta magát. A jeladás elmaradt, az ellenforradalom kitörését újra el kellett halasztani.

Horváth Győzöt, az ellenforradalom másik vezérét, aki napokon keresztül a legkülönbözőbb és legfantasztikusabb helyeken bujdosott, elfogták, roncsosá kínozták, úgy, hogy hónapokon keresztül eszméletlenül feküdt. Az az orvosi jelentés, amely megállapítja, hogy „Horváth Győző egy kérdő állat benyomását kelti”, — csak a száraz, tragikus tényt regisztrálta. Az azóta felgyógyult Horváth Győző különben most írja emlékiratait, amelyekben teljes részletességgel foglalkozik munkatársai szerepével.

Pár hónapi szünet után újra föllángolt az ellenforradalom, a tavaszi akció ivadéka.